

Investigating the Relationship between the Use of Information and Communication Technology and Social Cohesion among the Citizens of Borazjan

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Bahador Sadeghi¹
Gholamreza Jafarinia^{2*}
Habib Pasalarzadeh³

How to cite this article

Bahador Sadeghi, Gholamreza Jafarinia, Habib Pasalarzadeh. Investigating the Relationship between the Use of Information and Communication Technology and Social Cohesion among the Citizens of Borazjan. *Islamic Life Style*. 2021; 5:22-36

1. PhD Student, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.
2. Associate Professor, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran (Corresponding Author).
3. Assistant Professor, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

Article History

Received: 2021/09/09

Accepted: 2021/10/13

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to investigate the relationship between the use of communication and information technology and social cohesion among the citizens of Borazjan.

Materials and Methods: The present study was an applied study in terms of the type of purpose, a breadth in terms of breadth in terms of scope, and a cross-sectional study in terms of time. The research method in this research was survey method. The statistical population of the present study was all citizens 18 years and older in Borazjan, whose number was about 85 thousand according to the latest statistics and 384 of them according to the sample power method as a sample size was selected. The data collection tool was a researcher-made questionnaire. Data analysis was performed using SPSS and PLS Smart statistical software

Findings: The results showed that between the use of communication and information technology ($P = -0.30$) and all its dimensions, ie hardware use ($P = -0.24$), software use ($-0.33 = P$), network use ($P = -0.35$), telecommunication use ($P = -0.27$), social networks ($P = -0.31$) with the degree of social cohesion among the citizens of Borazjan and the negative relationship There are inverse and meaningful.

Conclusion: Based on the research findings, all research hypotheses are confirmed. Also, the results of the structural equation model (Smart PLS) show that religiosity has a negative and moderate effect on social cohesion (-0.47) and the religiosity variable explains a total of 0.22 of the variance of the social cohesion variable.

Keywords: Social Cohesion, Communication and Information Technology, Hardware Use, Software Use, Social Networks.

بررسی ارتباط بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی در میان شهروندان شهر برازجان

بهادر صادقی^۱

دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

غلامرضا جعفری نیا^{۲*}

دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران (نویسنده مسئول).

حبیب پاسالار زاده^۳

استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر که با هدف بررسی ارتباط بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی در میان شهروندان شهر برازجان بود،

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نظر نوع هدف یک بررسی کاربردی، از نظر وسعت پهنانگر، از نظر دامنه خرد و از نظر زمانی یک بررسی مقطعی بود. روش تحقیق در این پژوهش روش پیمایش، جامعه آماری پژوهش حاضر، تمامی شهروندان ۱۸ سال به بالای شهر برازجان بود که تعداد آنها بر اساس آخرین آمار در حدود ۸۵ هزار نفر بود و ۳۸۴ نفر از آنان بر اساس روش سمبل پاور به عنوان حجم نمونه انتخاب شده‌اند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و PLS Smart انجام گردید

یافته‌ها: نتایج تحقیق حاکی از آن بود که بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات ($P=0.30$) و تمامی ابعاد آن یعنی استفاده سخت افزاری ($P=0.24$)، استفاده نرم افزاری ($P=0.33$)، استفاده شبکه‌ای ($P=0.35$)، استفاده مخابراتی ($P=0.27$)، شبکه‌های اجتماعی ($P=0.31$) با میزان انسجام اجتماعی در بین شهروندان شهر برازجان ارتباط منفی و معکوس و معنادار وجود دارد.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های پژوهش تمامی فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌شوند. همچنین نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری (Smart PLS) نیز نشان می‌دهد که دینداری بر انسجام اجتماعی تأثیر منفی و متوسط داشته (-0.47) و متغیر دینداری در مجموع 0.22 از واریانس متغیر انسجام اجتماعی را تبیین می‌کند.

واژگان کلیدی: انسجام اجتماعی، فناوری ارتباطات و اطلاعات، استفاده سخت افزاری، استفاده نرم افزاری، شبکه‌های اجتماعی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۱

*نویسنده مسئول: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

مقدمه

پایداری و استمرار حیات اجتماعی و فرهنگی یک جامعه در گرو همبستگی بین اجزا و عناصر سازنده ساختار اجتماعی آن جامعه است. انسجام، توافق در ارزش‌ها و نگرش‌هاست و در فرایندی اجتماعی متولد می‌شود و محصول کنش عقلانی است. از طرف دیگر انسجام اجتماعی پدیده‌ای نیست که یک بار برای همیشه بررسی شود، بلکه نیازمند بازسازی و بازتولید مستمر است. در گذشته نوعی سرمایه اجتماعی، مردم شهر و روستا را به هم پیوند می‌داد و سادگی سیستم‌های اجتماعی دارای انسجام درونی و ساده‌ای بودند. افزایش در حجم واحدهای اجتماعی پیوسته با افزایش در پیچیدگی ساختار هایشان همراه است (۱).

افزایش در حجم جوامع که با رشد جمعیت مشخص می‌شود، باعث تمایز ساختی و کارکردی در جامعه می‌شود. تمایز روز افزون با وابستگی متقابل فزاینده و ادغام هرچه بیشتر اجزا همراه است. با پیشرفت فرایند تکامل، همبستگی کارکردها بیشتر می‌شود؛ این همبستگی است که هم حیات کل را می‌سازد و هم ادامه زندگی اجزا را امکان‌پذیر می‌سازد. در نتیجه هرگاه اجزا تمایز کمی از یکدیگر داشته باشند، می‌توانند کارکردهای یکدیگر را به آسانی انجام دهند؛ اما اگر اجزا به اندازه کافی از یکدیگر تمایز پیدا کرده باشند، نمی‌توانند وظایف یکدیگر را انجام دهند؛ از این رو ساختار جوامع پیچیده، شکننده‌تر از ساختار جوامع ساده است. با این اوصاف جامعه امروزی جامعه‌ای پیچیده است و در آن انسجام شکننده‌تر از جوامع ساده گذشته است. وجود رشد آرام و مستمر در جوامعی که دسترسی آزاد به امکانات و فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی برای همه اقشار جامعه وجود دارد، نیز بیانگر این واقعیت است که توسعه اقتصادی، حاصل رشد سریع‌تر نیست، بلکه حاصل نظم و انسجام اجتماعی در جامعه است که امکان بهره‌گیری همگان را از فرصت‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و در نتیجه توانایی بیشتر در مدیریت هزینه‌ها و فواید ناشی از تغییرات ناگهانی و شدید را در آن جامعه، از طریق خلق ایده‌های جدید و کارآمد و دور انداختن ایده‌های نامناسب فراهم کرده است (۲).

در واقع، انسجام اجتماعی تضمین می‌کند که افراد، گروه‌ها و طبقات مختلف اجتماعی، به اشتراک ذهنی برسند، از قوانین و قواعد جامعه تبعیت کنند، به استفاده از امکانات آن بپردازند و در مقابل توانایی‌های خویش را بازشناسی و پرورش و در اختیار جامعه قرار دهند که به نوبه خود، توسعه ظرفیت‌ها و توانایی‌های جامعه را پدید می‌آورد. در چنین فضایی زمینه‌های مساعد برای پذیرش اندیشه‌های نو و بکارگیری و آزمون آن‌ها، پذیرش تفکر علمی، توجه بیشتر به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری حول محور بهره‌وری و کارایی فراهم می‌شود. از جمله عوامل مرتبط با انسجام اجتماعی همانند بسیاری از پدیده‌های اجتماعی رسانه‌های جمعی و به‌طور کلی فناوری اطلاعات و ارتباطات^۱ می‌باشد. در پنجاه سال گذشته بروز تحولات گسترده در زمینه کامپیوتر و

^۱ . Information & Communication Technology (ICT)

ارتباطات، تغییرات عمده ای را در عرصه های متفاوت حیات بشری به دنبال داشته است. انسان همواره از فناوری استفاده نموده و کارنامه حیات بشری مملو از ابداع فناوری های اطلاعات و ارتباطات که از آنان به عنوان فناوریهای جدید و یا عالی، یاد می شود بیشترین تاثیر را در حیات بشری داشته اند. دنیای ارتباطات و تولید اطلاعات به سرعت در حال تغییر بوده و ما امروزه شاهد همگرایی آنان بیش از گذشته با یکدیگر بوده، بگونه ای که داده ها و اطلاعات بسرعت و در زمانی غیرقابل تصور به اقصی نقاط جهان منتقل و در دسترس استفاده کنندگان قرار می گیرد (۳).

اصطلاح جامعه اطلاعاتی بازگوکننده توسعه تکنولوژی های نوین اطلاعاتی و تجدید سازمان جامعه پیرامون جریان اطلاعات است. امروزه اطلاعات در تمام صور خود به کمک شبکه های انفورماتیک با سرعتی بیش از پیش در دسترس است و این روند با توجه به کاربرد روزافزون بزرگراه های اطلاعاتی در حال سرعت گرفتن است و اطلاعات به عنوان یک کالای بیش از پیش قیمتی در عرصه تمدن کنونی جهان ظاهر می شود، هرچند که حداقل انواعی از اطلاعات همیشه و در همه جوامع از جنبه های خاصی اهمیت داشته است. استقرار جامعه اطلاعاتی سبب ایجاد صنایع تازه، مشاغل تازه، و محصولات تازه می گردد واقعیتهای که زمینه های اقتصادی جامعه را با مظاهر تازه ای مواجه می کند. البته این سیستم فنی بسیار سریع صرف نظر از ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود مباحث خاصی را از نظر فلسفی نیز مطرح می کند آیا انسان خوشبخت تر از قبل خواهد شد. جامعه اطلاعاتی یک جامعه چند ساحتی و چند وجهی است که در آن تمام لایه بندی ها و سطوح نیازمند اطلاعات هستند. نه اینکه فقط بخشی از آن، برخوردار از اطلاعات باشند (۴).

فناوری اطلاعات و ارتباطات، بدون شک تحولات گسترده ای را در تمامی عرصه های اجتماعی و اقتصادی بشریت به دنبال داشته و تاثیر آن بر جوامع بشری بگونه ای است که جهان امروز به سرعت در حال تبدیل شدن به یک جامعه اطلاعاتی است. جامعه ای که در آن دانایی و میزان دسترسی و استفاده مفید از دانش، دارای نقشی محوری و تعیین کننده است. گستره کاربرد و تاثیرات آن در ابعاد مختلف زندگی امروزی و آینده جوامع بشری به یکی از مهمترین مباحث روز جهان مبدل شده و توجه بسیاری از کشورهای جهان را به خود معطوف کرده است و بسیاری از زمینه های زندگی از جمله انسجام اجتماعی افراد را در بر گرفته است. لذا با توجه به توضیحات ارائه شده بررسی ارتباط بین میزان استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات با مؤلفه های انسجام اجتماعی مسئله ای اساسی بوده و پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی می باشد که آیا بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات با مؤلفه های انسجام اجتماعی در شهر برازجان ارتباط وجود دارد؟

شهر برازجان مرکز شهرستان دشتستان واقع در استان بوشهر در کشور ایران است و دومین شهر بزرگ استان بوشهر از نظر جمعیت است. این شهر یکی از شهرهای مهاجرپذیر بوده و افزایش نرخ جمعیت برازجان بیشتر به خاطر مهاجرت روستاییان به شهر بوده است. همچنین در زمان جنگ عده ای از خوزستانی ها به برازجان آمده اند و هم اکنون در این شهر زندگی می کنند که

بررسی موضوع انسجام اجتماعی در این شهر را تبدیل به مسئله ای مهم نموده است و بررسی این موضوع به ویژه در شرایط کنونی و با ظهور تکنولوژی های جدید که بافت سنتی را با چالش های اساسی روبرو ساخته است اهمیت مضاعفی پیدا کرده است. در همین راستا پژوهش حاضر ارتباط بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات با مؤلفه های انسجام اجتماعی در شهر برازجان را مورد بررسی قرار خواهد داد. سربابی و فلاح حسینی پژوهشی را با عنوان «ارزیابی تطبیقی تاثیر ویژگی های اجتماعی بر میزان انسجام اجتماعی در محلات قدیمی و جدید شهر یزد (مطالعه موردی: پشت باغ و فاز یک آزادشهر)» به انجام رساندند. جامعه آماری، ساکنین محلات پشت باغ و فاز یک آزادشهر به عنوان دو محله قدیم و جدید شهر یزد در سال ۱۳۹۵ می باشند. نتایج تحقیق نشان دادند که درآمد و تحصیلات در آزادشهر آگاهی و مشارکت را افزایش و انسجام را بیشتر اما در پشت باغ حس تعلق انسجام را تقویت می کند و درآمد پایین، سالیانوردگی و جمعیت غیربومی به کاهش آن منجر می گردد (۵).

بختیاری پژوهشی را با عنوان «نقش فناوری ارتباطات و اطلاعات (بازی های اینترنتی و فضای مجازی) بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان» به انجام رساند. روش تحقیق پیمایشی و ابزار پژوهش پرسشنامه است که بر روی ۲۵۰ نفر از دانش آموزان مقطع راهنمایی منطقه ۵ تهران از طریق نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند، صورت گرفته است. بر اساس نتایج تحقیق، بین سازگاری اجتماعی و استفاده از فضای مجازی، استفاده از بازی اینترنتی و استفاده از نرم افزار و بازی آموزشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارتی بازی های اینترنتی و فضای مجازی مجازی و نرم افزارهای آموزشی می تواند در تقویت رفتارهای سازگار دانش آموزان نقش مثبت داشته باشد و احساس همکاری، مشارکت، مسئولیت پذیری، فرایند یادگیری و خلاقیت را افزایش دهد اما استفاده از فضای مجازی بر ایجاد سازگاری اجتماعی نقشی ندارد (۶).

هامونی و دیگران پژوهشی را با عنوان «نقش رشد تکنولوژی و فناوری اطلاعات بر میزان تاثیر پذیری و افزایش فرهنگ فردی و اجتماعی» به انجام رساندند. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه کارکنان دانشگاه فرهنگیان استان تهران شامل ۱۶۷ نفر بودند ۱۶۷ نفر می باشد. نتایج تحقیق نشان داد بین فناوری اطلاعات و فرهنگ فردی و اجتماعی کارکنان دانشگاه فرهنگیان استان تهران معناداری وجود دارد (۷).

محرم زاد پژوهشی را با عنوان «نقش و کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در ارتقای مشارکت اجتماعی شهروندان» به انجام رساند. نتایج نشان داد که فاکتورهای میزان رضایت از فناوری اطلاعات و ارتباطات، میزان دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات و سواد اطلاعاتی شهروندان موجب افزایش و ارتقای مشارکت اجتماعی آنان و در نتیجه بهبود مدیریت شهری و توسعه اجتماعی می گردد (۸).

امام جمعه و دیگران پژوهشی را با عنوان «بررسی رابطه مصرف رسانه ای و انسجام اجتماعی (مطالعه موردی جوانان شهر تبریز)» به انجام رساندند. این مطالعه بر روی ۳۸۴ نفر از دختران و پسران

همانی با فرهنگ سنتی و عناصر هویتی موجود را از آنها می طلبد (۱۳).

ورگالنی^۴ در پژوهشی با عنوان «انسجام اجتماعی در اروپا به بررسی رابطه بین انسجام اجتماعی و نابرابری های اجتماعی در اروپا» پرداخته است. از نظر وی نابرابری در سطح کلی بر انسجام اجتماعی تأثیرگذار است؛ بطور دقیقتر، رابطه معناداری بین دو فرضیه اصلی تحقیق: نابرابری اقتصادی و انسجام اجتماعی وجود دارد. همچنین این رابطه تحت تأثیر جنبه های دیگری از نابرابری های اجتماعی از قبیل موقعیت افراد در نظام قشر بندی و سطح آموزش و پرورش آنهاست (۱۴). از نظر راجلتون^۵ و همکارانش سنجش انسجام اجتماعی با استفاده از داده های جمع آوری شده توسط فرد اندازه گیری می شود. در اینجا انسجام اجتماعی به عنوان یک ویژگی از سیستم اجتماعی، اندازه گیری شده و در سطح کلان تبیین می شود. شاخص های اصلی مورد استفاده در این پژوهش عبارتند از: نرخ جرم و جنایت، نرخ بیکاری، سطح آموزش و پرورش، نگرش های نژادپرستان، شاخص نابرابری درآمد، دسترسی به مزایای اجتماعی و مشارکت اجتماعی که میزان انسجام را در جامعه تحت تأثیر قرار داده است (۱۵).

کودهری^۶ در تحقیقی با عنوان «حل تعارض و وفاق اجتماعی در جوامع اسلامی» به جایگاه اجتهاد و شورا در ایجاد وفاق اجتماعی در کشورهای اسلامی پرداخته است. بر اساس یافته های وی، شورا و اجتهاد، فرآیندهایی هستند که در آنها بر پایه اصول شریعت، تصمیم گیری ها صورت می گیرد. پذیرش همگانی شریعت از جانب مخاطبان این نهادها، باعث می گردد که متابعت مردمی را در پی داشته باشد و از تعارضات کاسته و بر وفاق بیافزاید (۱۶).

نظریه های انسجام اجتماعی: آگوست کنت^۷ را می توان نخستین جامعه شناسی دانست که به موضوع انسجام اجتماعی پرداخته است. ریمون آرون^۸ درباره ی او چنین می نویسد: اما آیین آگوست کنت مبتنی بر این فکر است که، اساس هر جامعه ای «توافق اذهان» است. جامعه به وجود نمی آید مگر آنکه اعضایش اعتقادات واحد داشته باشند. آگوست کنت مفهوم عوامل اجماع نیز در اینجا مطرح می شود. آگوست عوامل انسجام اجتماعی را به ترتیب زیر می داند: ۱- دین: دین از نظر او راه و روشی است که همه مداوم زندگیشان را بر اساس و بر مبنای آن پایه گذاری می نمایند. بنابراین در هر جامعه، باید دین "مدنی" جاری شود. ۲- زبان: باید زبان مشترکی بر تمام مردم حاکم باشد. اهمیتی ندارد که چه زبانی باشد کافی است که زبان رسمی کشور، زبان واحدی باشد که این برای دوری از اختلاف و حفظ انسجام ضروری است. ۳- نظام تقسیم کار: در این نظام بر اساس قراردادهای توافق شده اهداف سیستم تحقق می پذیرد. برای رسیدن به این هدف باید اجزاء، یک سیستم در رابطه با یکدیگر و در ارتباط با کل عمل کنند تا سلامت جامعه و انسجام و نظم آن که مهمترین هدف محسوب می شود، محقق گردد (۱۷).

شهر تبریز صورت گرفته است. با تقسیم انسجام اجتماعی به چهار متغیر (گرایش به ارزش های اجتماعی، احساس تعلق اجتماعی، گرایش به انتظام اجتماعی و مشارکت اجتماعی)، به همراه در نظر گرفتن سه نوع وسایل ارتباط جمعی (رسانه های چاپی، رسانه های الکترونیک و رسانه های دیجیتال)، مشاهده شده است که همبستگی های معناداری میان مصرف رسانه و انسجام اجتماعی پاسخ گویان وجود دارد (۹).

نوابخش و فیروزآبادی پژوهشی را با عنوان «انسجام اجتماعی شهری و عوامل مرتبط بر آن در شهر کرمانشاه» به انجام رساندند. هدف تحقیق حاضر بررسی برخی عوامل مرتبط با انسجام اجتماعی در شهر کرمانشاه است. بر اساس یافته های تحقیق رابطه مستقیم و معناداری بین متغیرهای اعتماد اجتماعی، اعتماد نهادی و مشارکت اجتماعی با انسجام اجتماعی وجود دارد. نتایج نشان می دهد که در مجموع همه متغیرهای مستقل بجز رضایت از زندگی با متغیر وابسته رابطه معناداری دارند (۱۰).

راک استال و کوگ^۱ در مطالعه خود بین ۴۰ گروه کاری شامل ۲۵۹ نفر که هر گروه از افرادی با فرهنگ های مختلف تشکیل شده بودند نشان دادند که چگونه تنوع فرهنگی بر انسجام بین اعضا و گروه ها موثر است. این پژوهشگر ثابت کرده است که هوش فرهنگی در این میان می تواند به عنوان یک متغیر تعدیل کننده باشد به نحوی که تنوع فرهنگی بیشتر اثر منفی بر انسجام بین اعضا می گذارد در حالی که هوش فرهنگی بالاتر می تواند این اثر منفی را کاهش دهد (۱۱). تریکانگاس^۲ پژوهشی با عنوان «دیدگاه مقایسه ای تأثیر تنوع فرهنگی بر ارتباطات داخل سازمانی» انجام داده است. یافته های پژوهش وی نشان داده است که ابعاد مختلف فرهنگ نیروی انسانی سازمان باعث پیچیده شدن تعاملات بین سازمانی گردیده است. از طریق مشارکت نظری و نزدیک کردن دیدگاه کارمندان نسبت به فرهنگ سایر کارمندان و شناخت واقعیت های موجود می توان سرمایه های بیشتری (اعم از فکری- معنوی و مادی) را جذب سازمان کرد و زمینه را برای سازگاری بیشتر آنان فراهم کرد (۱۲).

چو و لیم^۳ بیان می کنند که دانشجویان از جمله بیشترین استفاده کنندگان از شبکه های اجتماعی می باشند. در این راستا بحث هویت در میان قشر دانشجو به مثابه نقطه کانونی مسأله هویت از اهمیت شایانی برخوردار است، و بخاطر گستره شبکه روابط دانشجویان و ارتباط به نسبت وسیع شان با وسایل ارتباط جمعی و افراد دارای هویت های مختلف، بیشتر با مسائل و تنش های ناشی از هویت سنتی و مدرن و چالشهای ناشی از جامعه اطلاعاتی درگیر هستند. بنابراین دانشجویان در مرکز فرایند تمایز و تشابه هویتی قرار دارند. علاوه بر جوان بودن، از یک سو فضای دان شگاه و سایر متعلقات آن که عمدتاً موافق تغییر و تحول ویژگیهای هویتی است، دانشجویان را با ویژگیهای هویتی جدید آشنا می کند و از سوی دیگر بدنه فرهنگی جامعه بزرگتر معمولاً انتظار این

5 . Rajulton

6 . Choudhury

7 . Auguste Comte

8 . R. Aron

1 . Rochstuhl

2 . Teerikangas

3 . Chou & Lim

4 . Vergolini

می آورد... به تعبیر دقیق تر به نظر پارسونز اجتماع جمعی شده نهادها، طبقات اجتماعی، پایگاه اقتصادی مشترک، سازمان ها، جنبش های اجتماعی گروه های فشار و اجتماعاتی از این قبیل است که اعضای جامعه را گرد هم آورده از طریق این تجمع به آنها توانایی می دهد تا از منافع مشترک خود دفاع و به تأمین نیازها و تحقق اهداف خود بپردازند. (۲۱).

به نظر پارسونز هرگاه منافع جمعی مطابق با منافع فردی باشد در آن صورت اجزاء جامعه در جهت حیات کل جامعه حرکت می کنند و انسجام در جامعه ایجاد می شود. در سطح کلان با وجود اینکه تمام خرده نظام ها را وابسته به یکدیگر می دانند اما از طریق نظام فرهنگی و اجتماعی انسجام و همبستگی جامعه به وجود می آید و جامعه ثبات می یابد. از دیدگاه لومان^۴، می توان گفت که دین اجازه می دهد انسان طوری زندگی کند که گویی دنیای اجتماعی یک مجموعه واحد و دارای انسجام است. این دقیقاً بدین خاطر است که دین با نظام های سمبولیک دیگر تفاوت دارد، و از این جهت است که می تواند چنین نقش و عملکردی برای افراد داشته باشد. پس، به نظر لومان، دین برای جامعه دارای نقش و معنایی مهم و اساسی است، و چون دین با کل جهان - به عنوان یک کل و یا مجموعه واحد - سرو کار دارد، فقط با حفظ جنبه تعالی و برتری خویش است که می تواند به ایفای این نقش و عملکرد اجتماعی خود بپردازد. همین امر موجب می شود تا لومان عرفی شدن دین از درون را مورد انتقاد قرار دهد، که از آن جمله است برخی تحولات مسیحیت در مغرب زمین که بسوی نوعی انسان مداری (اومانیزم) غیر دینی پیش می رود (۲۲).

به عقیده هابرماس^۵، در شکل گیری جهان اجتماعی، «کنش ارتباطی» نقش محوری منحصر به فردی را ایفا می کند. بنا به تعریف وی، «کنش ارتباطی به تعامل دست کم دو عامل اشاره دارد که قادر به سخن گفتن هستند... و روابط شخصی برقرار می کنند... عاملان در پی رسیدن به درکی از شرایط و اهداف کنش خود و به دنبال آن هماهنگ نمودن این کنش ها بر اساس توافق هستند» (۲۳). به نظر او، این کنش صورت مناسبی از عقلانیت مخصوص به خود را دارد که آن، عقلانیت ارتباطی است. این عقلانیت خود را از طریق استدلال^۶ نشان دهد. استدلال، شکل انعکاسی کنش ارتباطی است. به مجرد حصول توافق بر سر هنجارهای اخلاقی، «شکل ارتباطی خاصی از زندگی» به رسمیت شناخته می شود. تا این جا روشن شد که عامل محوری در تشکیل حوزه عمومی، کنش ارتباطی در جهان اجتماعی مشترک بین افراد است. به نظر هابرماس، این عامل «متماثل به دست یابی، حفظ و تجدید اجماع» است. اهمیت اجماع در آن است که برای جلوگیری از متلاشی شدن جامعه می باید نسبت معینی از اعتقادات و هنجارهای فردی را به طور مشترک حفظ کنیم. کنش ارتباطی از این گنجینه اخلاق اجتماعی محافظت می کند و گویندگان و شنوندگان را متعهد می سازد تا به ادعاهای یکدیگر توجه نمایند. این کنش در پی آن است که اهداف و آرمان های

بدین ترتیب به هر کسی باید وظیفه خاصی محول گردد که در واقع همان کارکرد مثبت او تلقی می شود. این هدف دقیقاً بر اساس رابطه دو جانبه داد و ستد گرایانه و رابطه یک جانبه پایداری استوار می باشد. به نظر آگوست کنت «تفکیک وظایف اجتماعی سبب رشد و روحیه سودمند پرورش اجزاء می شود ولی از طرف دیگر به خاموش کردن یا محدود نمودن آن چیزی که می توانیم نامش را روح کلی یا جمعی بنامیم گرایش می یابد و آنها را به سوی منافع شخصی می کشاند. منفعی که بعضاً با منافع جمعی مغایرت دارد و جامعه را در معرض تجزیه شدن بصورت انبوهی از بنگاه های نامرتبط قرار می دهد». (۱۸).

دورکیم^۱ جامعه را مشابه موجود زنده می داند. افراد و اجزاء سیستم در خدمت کل برای بقا سیستم می باشند. این کلیت که دورکیم از آن تحت عنوان «وجدان جمعی» یاد می کند تنها حاصل تجمع صوری افراد جامعه نیست بلکه بیشتر جدا از آنهاست و هرگاه لازم باشد از خارج خود را بر تک تک افراد تحمیل می کند از آنجایی که افراد به دنبال منافع خود هستند، زمانی جامعه می تواند پایدار بماند که از طریق فشار اجتماعی، آنان را به کنترل خود درآورد دورکیم معتقد است این فشار و تحمیل اجتماعی در نظام ساختاری از همبستگی اجتماعی ناشی می شود. این روال سلامت جامعه را منوط به میزان همبستگی اجتماعی دانسته است (۱۹).

به نظر زیمل^۲ «اشتباه است اگر فکر کنیم در جامعه یا همبستگی و انسجام وجود دارد و یا عدم انسجام و تضاد. اگر با یک رهیافت دیالکتیکی به جامعه بنگریم، در جامعه هم انسجام وجود دارد و هم عدم انسجام و تضاد» (۲۰). به بیان دیگر فرد اجتماعی شده پیوسته ارتباطی دوگانه با جامعه دارد، از یک سو در جامعه عجين شده است و از سوی دیگر در برابر آن می ایستد. فرد هم در درون جامعه و هم در بیرون آن قرار دارد. از دید زیمل در جامعه همیشه هماهنگی با کشمکش، جذب با دفع و عشق و نفرت همراه است. به این ترتیب و روابط در جامعه سرشار از ابهام است. یعنی درست همان کسانی که روابط نزدیکی با هم دارند شاید علاوه بر احساسات مثبت، احساسات منفی نیز نسبت به هم داشته باشند. بنابراین در عالم تجربه گروه یا جامعه ای را نمی توان یافت که یکسره هماهنگ و عاری از هرگونه تضاد باشد. با توجه به این دیدگاه زیمل می توان پذیرفت تصور جامعه ای با انسجام اجتماعی کامل و عاری از هرگونه ستیزه ی اجتماعی، غیر واقعی و با توجه به ارتباط جوامع کنونی با یکدیگر غیر ممکن است. همچنین در تمام جوامع همواره حداقلی از انسجام اجتماعی وجود دارد حتی در شرایط تضاد و کشمکش. به نظر می رسد پارسونز^۳ مفهوم اجتماع نظام یافته یا جمعی شده را با مفهوم همبستگی دورکیم ارتباط داده است. در حقیقت اجتماع جمعی شده تمام پیوندهایی که میان همبستگی وجود دارد در بر گرفته، اعضای جامعه را به هم پیوند داده، آنها را به یکدیگر متکی می سازد و حداقل پیوستگی و پیوند نسبی را برای اجتماعی که آنان به طرز جمعی ساخته اند، بوجود

4. Luhmann
5. Habermas
6. Argumentation

1. Durkheim
2. Simmel
3. Parsons

دیگر، در جامعه فراصنعتی، تنها فزونی اطلاعات مطرح نیست، بلکه نوع متفاوتی از اطلاعات جریان دارد (۲۶).
 بل از غلبه یک بخش بر بخش های دیگر و اضمحلال کارهای معدنی و کشاورزی سخن می گوید، برآمدن مشاغل تولیدی با کارهای کارخانه ای و اکنون افول و اضمحلال آن در فرایندی که به صنعت زدایی و بالمال برآمدن بخش خدمات انجامیده است. بل نیز، همچون پورات، به این بخش خدمات یک بخش اطلاعات را هم می افزاید. دانش و اطلاعات برای بل متغیرهای اساسی اقتصاد پسا صنعتی اند. منظور بل از اطلاعات این است که ذخیره، بازیابی و پردازش داده به منابع اصلی جامعه تبدیل شده اند. (۲۷).
 آنتونی گیدنز^۳ در کتاب خود به نام: دولت - ملت و خشونت به دو جنبه وابسته به مدرنیته که به وسیله اندیشمندان کلاسیک به بازی گرفته نشده اند تاکید می کند: ۱. اهمیت نظارت گسترده در پیدایش مدرنیته؛ ۲. تاثیر خشونت، جنگ و دولت - ملت در توسعه دنیای معاصر (۲۸). گیدنز معتقد است که: برای سازماندهی زندگی روزمره باید به طور سیستماتیک درباره مردم و فعالیتهای آنها اطلاعات گردآوری شود. ما اگر در حال نظام بخشیدن به زندگی اجتماعی هستیم باید درباره مردم بدانیم و بنابراین بدانیم آنها چه می خرنند؟ کجا و در چه ساعتی، چه تعداد مردم در یک منطقه معین زندگی می کنند؟ مردم چه ذائقه ای دارند، سبک زندگی آنها چگونه است؟ و... آشکار است که نظارت روزمره برای سازماندهی اجتماعی مؤثر ضرورت دارد. گام نهادن در عرصه نظارت بر امور مردم، نباید موجب تعجب ما شود. از سرشماری گرفته تا رسیدگی به صورت هزینه ها، از صورتحساب بانکی گرفته تا مدارک درسی (همگی در جهت همکاری با سازمانهای اجتماعی رشد یافته است) (۲۹).

کاستلز^۴ از نظریه پردازان سرشناس در باب اطلاعات و تغییر شهری در کتاب معروفش به نام: شهر اطلاعاتی می گوید توسعه شبکه های تکنولوژی اطلاعاتی در سراسر جهان، اهمیت جریانهای اطلاعاتی را برای سازماندهی اجتماعی و اقتصادی افزایش و در عین حال اهمیت نقاط خاص جغرافیایی را کاهش می دهد. در نتیجه در اقتصاد اطلاعاتی نگرانی عمده سازمانها مدیریت و چگونگی پاسخگویی به جریان های اطلاعات است. اگر صاحبان کسب و پیشه ها بپذیرند که مسئولیت اجتماعی هم دارند؛ اگر رسانه ها به جای آنکه هدف پیام باشند به پیام آور تبدیل شوند؛ اگر بازیگران صحنه سیاست علیه بدبینی اقدام کنند و باور به مردم سالاری را بازسازی کنند؛ اگر فرهنگ بر اساس تجربه بازسازی شود؛ اگر بشر همبستگی همه نوع بشر در سراسر جهان را حس کند. اگر ما با در پیش گرفتن زندگی ای هماهنگ با طبیعت بر همبستگی بین نسلی تأکید گذاریم؛ اگر ما از کند و کاو نفس خودمان دست برداریم و در درون خودمان به صلح و آرامش برسیم؛ اگر تا وقتی باقی است و فرصتی مانده، همه این اگرها با تصمیم های مشترک، آگاهانه و از روی علم و اطلاع همه ما تحقق یابند، آنگاه شاید، دست کم، بتوانیم

مشخص فردی را با فهمی مشترک از اهداف و اعتقادات جمعی هماهنگ سازد. در جوامع سنتی، این عرصه از یک سو با قداست نهادها و از سوی دیگر با مجموعه نسبتاً متجانسی از مفروضات موجود در پس صحنه محدود می شود (۲۴).

در حالی که آنها می توانند از طریق «زبانی کردن»^۱ قداست و با اتکا بر فرآیند کنش ارتباطی بیشتر به توافق و اجماع دست یابند. به علاوه، با تنوع گسترده شیوه های زندگی، جهان زیست واحدی که کل جامعه را شامل می شود، دیگر امکان پذیر نیست. مسؤولیتی سنگین به دوش افراد گذاشته شده تا ضمن تشریک مساعی به یقینیات مشترک نایل شوند. اما نکته مهم در این جا ارتباط اجماع و حقیقت است. در نگاه هابرماس، ادعاهای اعتبار و نظریه اخلاقی ناشی از آن بر عنصر اصیلی در ساختار زندگی مبتنی است؛ از این رو «آنچه نظریه اخلاقی می تواند انجام دهد و برای انجام دادن آن باید مورد اعتماد قرار گیرد توضیح هسته جهان شمول شهوذهای اخلاقی ما و ، بدین سان، ابطال شکاکیت نسبت به ارزشها است» (۲۵).

ترنر در قالب نظریه های نظم گرا مقاله ای تحت عنوان نظریه عمومی برپایی ساخت کلان ارائه می نماید. وی با تأسی به بزرگان جامعه شناسی کلاسیک از جمله اسپنسر و دورکیم سه فرایند عمومی برای جامعه قائل است. این سه فرایند عبارتند از: فرایند تجمع، تفکیک یا تمایز یافتن و فرایند پیوستگی انسجام (۱۹). منظور از تجمع فرایندی است که واحدهای اجتماعی اعم از افراد یا کنشگران و اجتماعهای مختلف را دور یکدیگر جمع می کند. متغیرهای عمده ی مرتبط در این فرآیند سطح تراکم و شکل توزیع فضایی، اندازه و نرخ رشد جمعیت و سطح و شیوه تولید و منابع مالی، سازمانی و فن شناختی این شیوه تولید است. منظور از فرایند تمایز یافتگی، فرایندی است که تقسیم ها و تمایزاتی میان واحدهای اجتماعی ایجاد می کند. به تعبیر دیگر این تمایزات معلول تراکم مادی و اخلاقی (افزایش تراکم تعامل جمعیت در یک ناحیه) و تضعیف وجدان جمعی ستیز رقابت و تخصصی شدن فعالیت هاست. منظور از فرایند پیوستگی یا انسجام فرایندی است که واحدهای اجتماعی متمایز را به یکدیگر پیوند می دهد. انسجام اجتماعی نیز به یک معنای همان انسجام با پیوستگی است. فرایند انسجام در کل ناظر به میزان و الگوی رابطه متقابل بین کنشگران، گروه ها و خرده فرهنگ های تمایز یافته است (۱۹).

نظریه های فناوری اطلاعات و ارتباطات: دانیل بل^۲ جامعه اطلاعاتی را به عنوان فراصنعت گرایی معرفی می کند و می گوید که: ما در حال ورود به سیستمی نو هستیم. جامعه ای فراصنعتی، در عین حال که چندین جنبه متمایز کننده دارد در کل به وسیله حضور فزاینده و با اهمیت اطلاعات تشخیص داده می شود. وی می گوید که: اهمیت اطلاعات و آگاهی برای جامعه فراصنعتی، هم از نظر کمی و هم کیفی، تعیین کننده است. از یک سو ابعاد فراصنعت گرایی به کاربرد فزاینده اطلاعات می انجامد و از سوی دیگر بل، ادعا می کند که: در جامعه فرا صنعتی، تغییری کیفی آشکار است. به عبارت

3 . Giddens
 4 . Castells

1 . Linguistification
 2 . Daniel Bell

نقشها و کارکردها به صورت مختلف، از طریق فناوری های ارتباطی سنتی و مدرن، تحقق می یابد. (۳۳).

مک لوهان^۴ با طرح نظریه جبرگرایی رسانه ای معتقد بود تأثیرات تکنولوژی در سطح نظریات و فرضیات اتفاق نمی افتند، بلکه آنها نسبت های بین حواس یا الگوهای تصورات ذهنی ما را بطور مداوم و بدون هیچ گونه مقاومتی تغییر می دهند. به عبارت دیگر مهمترین تأثیر رسانه های جمعی این است که عادات تصورات و نحوه تفکر مخاطبان را تحت تأثیر قرار می دهند. برای نمونه چاپ بر حس دپداری تأکید می گذارد. در عین حال چاپ، شیوه تفکر ما را تحت تأثیر قرار داد و آن را خطی، مرحله ای، منظم، تکراری و منطقی کرد. در واقع چاپ انسان را وادار کرد که تفکر را از احساس جدا کند، چاپ انسان را به تخصصی شدن و تکنولوژی هدایت کرد (۳۳). تامپسون^۵ به انتقال اطلاعات، افکار و سیاست های دولتهای غربی از طریق رسانه های جمعی توجه کرده است. وی «جریان یکسویه اطلاعات از سوی جوامع غربی به دیگر جوامع را تحت عنوان تهاجم الکترونیکی، و به عنوان تهدیدی علیه فرهنگ کشورهای کمتر توسعه یافته می داند». در نتیجه این تهاجم است که فرهنگ کشورهای توسعه یافته دچار بحران می شود و همین امر تأثیرات خود را در بخش امنیتی جامعه به وفور نشان می دهد (۳۴).

در این بخش از پژوهش از نظریاتی استفاده خواهد شد که مبنای استخراج فرضیه های تحقیق می باشند و فرضیه های تحقیق از آنها استخراج شده است. بل معتقد است که انفجار اطلاعات مجموعه ای است از روابط دوسویه میان گسترش دانش، و گره خوردن و وابستگی این دانش به فن آوری های جدید، تقاضای فزاینده برای اخبار، سرگرمی و دانش ابزاری در بستر افزایش سریع جمعیت، جمعیتی که باسوادتر و تحصیل کرده ترند و در جهانی گسترده تر و بزرگتر زندگی می کنند و اکنون، تقریباً به طور همزمان، به واسطه کابل، تلفن یا ماهواره های بین المللی با یکدیگر ارتباط دارند؛ جهانی که ساکنان اش به واسطه تصاویر زنده تلویزیونی از یکدیگر باخبر می شوند، جهانی که ذخایر دادهای بزرگی از اطلاعات رایانه ای شده را در اختیار دارد (۲۶).

کاستلز هم، مانند بل، کارش را با یک نتیجه گیری خوش بینانه به پایان می برد. او در سخن آخرش می نویسد: رؤیای دوران روشنگری، اینکه خرد و دانش مشکلات بشر را برطرف خواهند ساخت، به تحقق رسیده است. البته هنوز شکاف بسیار بزرگی میان توسعه یافتگی فن آوران و توسعه نیافتگی اجتماعی وجود دارد. اقتصاد، اجتماع و فرهنگ ما بر پایه منافع، ارزش ها، نهادها و نظام های نمایندگی استوار شده اند که روی هم رفته خلاقیت جمعی را محدود می کنند، محصول فن آوری اطلاعاتی را به نفع خود مصادره می کنند، نیروی ما را صرف رویارویی های خود ویرانگر می کنند و هدر می دهند. اگر مردم سراسر جهان مطلع، فعال، و مرتبط باشند؛ اگر صاحبان کسب و پیشه ها بپذیرند که مسئولیت اجتماعی هم دارند؛ اگر رسانه ها به جای آنکه هدف پیام باشند به پیام اور

زندگی کنیم و بگذاریم دیگران زندگی کنند، دوست داشته باشیم و بگذاریم دیگران دوستان داشته باشند (۳۰).

دیدگاه شیلر^۱ در مورد جامعه اطلاعاتی این است که محیط اطلاعاتی معاصر بیانگر منافع و اولویت های سرمایه داری شرکتی و عنصر ضروری ماندگاری اقتصاد سرمایه داری بین المللی است. ادعای شیلر این است که اصول بازار و مهمترین آنها، یعنی کسب حداکثر سود، کاملاً مبین تحولات قلمرو اطلاعات، مانند: سایر قلمروهای سرمایه داری است. بنابراین به عنوان یک قاعده هر جا که چشم اندازی برای فروش برای سودآوری وجود داشته باشد، اطلاعات فرآوری شده و در دسترس قرار خواهد گرفت و البته این فرآوری با بالاترین مقدار و کیفیت در جایی صورت می گیرد که بهترین فرصتها برای سود مهیا باشد. شیلر از این هم پا را فراتر گذاشته و می گوید: مسئولیت نظامیان، پاسداری و نگهداری سیستم سرمایه داری و حفظ ویژگیهای بازاری آن است. سیستم نظامی ممکن است درخواستهای فراوانی برای اطلاعات داشته باشد اما از آنجایی که این امر به منظور تقویت امپراتوری جهانی سرمایه داری صورت می گیرد، پس شکل دهنده اصلی قلمرو اطلاعات، اجبار و الزام بازار در قلب موسسات سرمایه داری است که سیستم نظامی خود را وقف آن کرده است (۳۱).

هابرماس^۲ به مدیریت اطلاعات و نابودی گستره همگانی اشاره دارد و معتقد است مدیریت اطلاعات نشانه ای از نابودی گستره همگانی است. وی عقیده دارد که آگاه سازی و اطلاع رسانی به مردم به وسیله کارشناسان روابط عمومی به سمت پذیرش پیام و دستکاری افکار عمومی، تغییر جهت داده است. تبلیغات و قانع کردن امروزه به طور معمول، به عنوان عملی مغایر با مباحث عقلانی و فعالیتی که باعث جلوگیری از آگاه شدن مردم می شوند، مورد نظر قرار دارند. در حالی که مفسران پیشین به طور کامل و به روشنی متقاعد شده بودند که جامعه مدرن بدون شفافیت نمی تواند بصورت آگاهانه دست به اقدام بزند. شواهد موجود حاکی از رشد روند جهت گیری به سمت مدیریت افکار و آن چیزی است که به گونه ای عمیق به قلمرو سیاسی کشیده می شود (۳۲).

روژه کلوس، ضمن بحث درباره ی نقش مطبوعات و رادیو و تلویزیون و سینما در جوامع معاصر، وظایف روانی - اجتماعی گوناگونی را برای آنها معرفی می کند که از جمله آنها انسجام اجتماعی، سرگرمی و درمان روانی است (۳۳). لی جان^۳ معتقد است که وظیفه ی اساسی فناوری ارتباط جمعی در کشورهای کمتر توسعه یافته، تأمین مشارکت بیشتر مردم در امور اقتصادی و ملی، افزودن مهارت ها و دانش ها، و همچنین منسجم کردن آنها به صورت یک ملت و باری آنها در یافتن هویت فرهنگی و فردی خویش است وی معتقد است که به طور کلی نقش ها و وظایف فناوری ارتباطی را می توان اینگونه برشمرد: تفریحی، خبری، همگن سازی، آگاه سازی، احساس تعلق اجتماعی و انسجام اجتماعی. این

4- McLuhan

5- Thompson

1. Schiller

2. Habermas

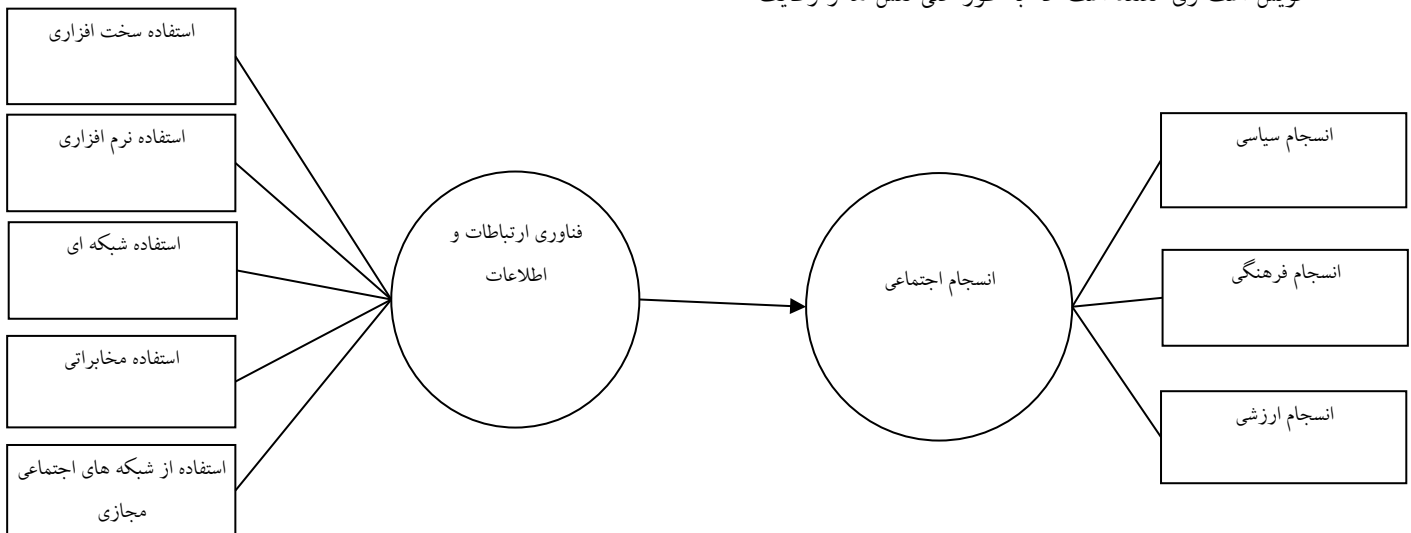
3. Lei Jun

فناوری ارتباطی را می توان اینگونه برشمرد: تفریحی، خبری، همگن سازی، آگاه سازی، احساس تعلق اجتماعی و انسجام اجتماعی. این نقشها و کارکردها به صور مختلف، از طریق فناوری های ارتباطی سنتی و مدرن، تحقق می یابد.

بنابراین از نظریه های بل، کاستلز، روژه کلوس و لی جان این فرضیه اصلی استخراج می شود که: فرضیه اصلی: - بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی ارتباط وجود دارد. فرضیه های فرعی: - بین استفاده سخت افزاری از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی ارتباط وجود دارد. - بین استفاده نرم افزاری از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی ارتباط وجود دارد. - بین استفاده شبکه ای از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی ارتباط وجود دارد. - بین استفاده مخابراتی از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی ارتباط وجود دارد. - بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و انسجام اجتماعی ارتباط وجود دارد.

تبدیل شوند؛ اگر بازیگران صحنه سیاست علیه بدبینی اقدام کنند و باور به مردم سالاری را بازسازی کنند؛ اگر فرهنگ براساس تجربه بازسازی شود؛ اگر ما از کند و کاو نفس خودمان دست برداریم و در درون خودمان به صلح و آرامش برسیم؛ اگر تا وقتی باقی است و فرصتی مانده، همه این اگرها با تصمیم های مشترک، آگاهانه و از روی علم و اطلاع همه ما تحقق یابند، آنگاه شاید، دست کم، بتوانیم زندگی کنیم و بگذاریم دیگران زندگی کنند، دوست داشته باشیم و بگذاریم دیگران دوستان داشته باشند. (۳۰).

روژه کلوس، ضمن بحث درباره ی نقش مطبوعات و رادیو و تلویزیون و سینما در جوامع معاصر، وظایف روانی - اجتماعی گوناگونی را برای آنها معرفی می کند که از جمله آنها انسجام اجتماعی، سرگرمی و درمان روانی است (۳۳). لی جان معتقد است که وظیفه ی اساسی فناوری ارتباط جمعی در کشورهای کمتر توسعه یافته، تأمین مشارکت بیشتر مردم در امور اقتصادی و ملی، افزودن مهارت ها و دانش ها، و همچنین منسجم کردن آنها به صورت یک ملت و یاری آنها در یافتن هویت فرهنگی و فردی خویش است وی معتقد است که به طور کلی نقش ها و وظایف

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

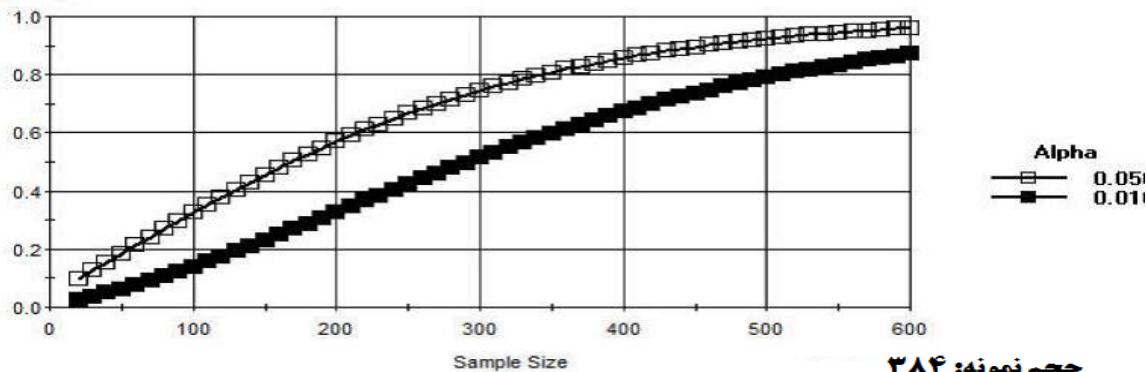
نهایی تنظیم شد. امعه آماری پژوهش حاضر، تمامی شهروندان ۱۸ سال به بالای شهر برازجان می باشد که تعداد آنها بر اساس آخرین سرشماری (سرشماری سال ۱۳۹۵) در حدود ۸۵۰۰۰ نفر می باشد. از آنجا که به طور طبیعی امکان مطالعه دیدگاه های تمامی ساکنان وجود نداشت از شیوه ی «نمونه گیری» برای تبیین نظریات افراد مورد مطالعه استفاده شده است و بر اساس روش سمپل پاور تعدادی از افراد (۳۸۴ نفر) که معرف جامعه آماری تشخیص داده شدند به عنوان نمونه انتخاب و مطالعه شده است.

مواد و روش ها

تحقیق حاضر بر اساس نوع داده های جمع آوری و تحلیل شده، تحقیقی کمی است و از لحاظ نوع برخورد با مسأله مورد بررسی و ورود به آن مطالعه ای میدانی است. تکنیک مورد استفاده در این پژوهش پیمایش می باشد. در مطالعه میدانی، برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پیش از آغاز پیمایش، پرسشنامه ی ابتدایی مورد آزمون اولیه قرار گرفت و با استفاده از نتایج به دست آمده، نقایص موجود برطرف و پرسشنامه

قدرت آزمون

Power as a Function of Sample Size and Alpha

حجم نمونه: ۳۸۴

توان آزمون: ۰/۸۰

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش: فناوری ارتباطات و اطلاعات: تعریف مفهومی: همان طور که به وسیله انجمن فناوری اطلاعات آمریکا تعریف شده است، «به مطالعه، طراحی، توسعه، پیاده‌سازی، پشتیبانی یا مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی مبتنی بر رایانه، خصوصاً برنامه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزار رایانه می‌پردازد». به‌طور کوتاه، فناوری اطلاعات، با مسایلی مانند استفاده از رایانه‌های الکترونیکی و نرم‌افزار سروکار دارد تا تبدیل، ذخیره، حفاظت، پردازش، انتقال و بازیابی اطلاعات و در تعریف دیگری (که به نظر می‌رسد کامل‌تر و دقیق‌تر باشد) فناوری اطلاعات به کلیه فناوری‌هایی اشاره می‌کند که در شش حوزه جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، پردازش، حفاظت، انتقال و نمایش اطلاعات کاربرد داشته و اثرگذار هستند (۴). تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر فناوری ارتباطات و اطلاعات با شاخص‌های استفاده سخت افزاری، استفاده نرم افزاری، استفاده شبکه ای، استفاده مخابراتی و استفاده از شبکه های اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته شده است. انسجام اجتماعی: تعریف مفهومی: انسجام اجتماعی دلالت بر توافق جمعی میان یک جامعه دارد. به عبارتی «انسجام در کل ناظر به میزان و الگوی رابطه متقابل بین کنشگران، گروه ها و خرده فرهنگ های تمایز یافته است. از نظر پاتنام، آنچه که مشارکت همه اقشار مردم و پس اندازهایشان را در فرآیندهای تولیدی امکان پذیر ساخته بود، حس فراگیر درستکاری بود که به وسیله حس تعلق به اجتماع یکپارچه تقویت شده بود (۲). تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر انسجام اجتماعی با شاخص های انسجام سیاسی، انسجام فرهنگی و انسجام ارزشی مورد بررسی قرار گرفته شده است.

یافته ها

یافته های توصیفی: آمار توصیفی متغیر فناوری ارتباطات و اطلاعات:

حجم اثر: ۰/۱۵ خطا: ۰/۰۵ حجم نمونه: ۳۸۴ نفر

نمودار فوق حجم نمونه مورد نیاز را با توجه به قدرت آزمون و آلفا برای حجم اثر ۰/۱۵ نشان می دهد. همان گونه که مشاهده می شود برای خطای ۰/۰۵ و قدرت آزمون ۰/۸۰، که مورد توافق پژوهشگران است، حجم نمونه ۳۸۴ نفر مورد نیاز است. در پژوهش حاضر حجم اثر ۰/۱۵ در نظر گرفته شده است. بنابراین بر اساس آلفای ۰/۰۵ و قدرت آزمون ۰/۸۰ و حجم اثر ۰/۱۵ تعداد ۳۸۴ نفر از طریق محاسبات نرم افزار سمپل پاور محاسبه گردید. روش نمونه گیری در پژوهش حاضر خوشه ای و تصادفی ساده در دو مرحله می باشد. بدین صورت که با استفاده از نمونه گیری خوشه ای تعدادی از محله های شهر برازجان انتخاب و از هر محله به صورت تصادفی نمونه نهایی استخراج می شود. پس از گردآوری داده ها تجزیه و تحلیل آن ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و PLS Smart انجام گردید و در این رابطه برای آزمون فرضیات، تست های آماری متناسب با هر فرضیه بکار گرفته شد. در این رابطه جهت اطمینان از اعتبار لازم به مشاوره و بهره گیری از نظرات اساتید و کارشناسان مربوطه و همچنین از آزمون آلفای کرونباخ جهت پایایی پرسشنامه اقدام شده است و بر اساس ضریب آلفا ضریب پایایی تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۷ می باشد.

جدول ۱. پایایی پرسشنامه نهایی بر اساس ضریب آلفای کرون باخ

متغیر	شاخص	ضریب آلفا
فناوری ارتباطات و اطلاعات	استفاده سخت افزاری	۰/۸۵۲
	استفاده نرم افزاری	۰/۷۹۳
	استفاده شبکه ای	۰/۸۴۲
انسجام اجتماعی	استفاده مخابراتی	۰/۷۲۱
	استفاده از شبکه های اجتماعی	۰/۷۲۵
انسجام اجتماعی	انسجام سیاسی	۰/۸۲۵
	انسجام فرهنگی	۰/۸۱۴
	انسجام ارزشی	۰/۷۳۰

جدول ۲. توزیع پاسخگویان بر حسب دینداری و ابعاد آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		مؤلفه های فناوری ارتباطات و اطلاعات
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲/۸۶	۵/۲۱	۲۰	۱۷/۹۶	۶۹	۴۵/۳۱	۱۷۴	۲۰/۵۷	۷۹	۱۰/۹۴	۴۲	استفاده سخت افزاری
۲/۹۲	۷/۸۱	۳۰	۱۷/۹۶	۶۹	۴۲/۷۱	۱۶۴	۲۰/۵۷	۷۹	۱۰/۹۴	۴۲	استفاده نرم افزاری
۳/۳۹	۱۸/۲۳	۷۰	۳۱/۵۱	۱۲۱	۲۹/۴۲	۱۱۳	۱۳/۲۹	۵۱	۷/۵۵	۲۹	استفاده شبکه ای
۳/۴۵	۲۰/۳۱	۷۸	۲۸/۶۵	۱۱۰	۳۲/۰۳	۱۲۳	۱۴/۰۶	۵۴	۴/۹۵	۱۹	استفاده مخابراتی
۳/۶۴	۱۸/۲۳	۶۶	۴۳/۲۳	۱۷۰	۲۵/۷۸	۱۰۸	۸/۳۴	۲۶	۴/۴۲	۱۴	استفاده از شبکه های اجتماعی
۳/۲۵											میزان کل

جدول شماره ۲ مربوط به متغیر فناوری ارتباطات و اطلاعات و مؤلفه های آن، نشان می دهد که در میان مؤلفه های فناوری ارتباطات و اطلاعات بیشترین میانگین مربوط به استفاده از شبکه های اجتماعی (۳/۶۴) و کمترین میانگین مربوط به استفاده سخت افزاری (۲/۸۶) می باشد. میانگین استفاده نرم افزاری (۲/۹۲)،

استفاده شبکه ای (۳/۳۹) و استفاده مخابراتی (۳/۴۵) و میانگین کلی استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات نیز (۳/۲۵) می باشد که میزان آن کمی بالاتر از متوسط است. آمار توصیفی متغیر انسجام اجتماعی و ابعاد آن

جدول ۳. توزیع پاسخگویان بر حسب انسجام اجتماعی و ابعاد آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		مؤلفه های انسجام اجتماعی
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳/۰۳	۱۰/۴۱	۴۰	۲۷/۳۴	۱۰۵	۳۰/۴۶	۱۱۷	۱۶/۱۵	۶۲	۱۵/۶۲	۶۰	انسجام سیاسی
۳/۳۹	۱۸/۲۳	۷۰	۳۱/۵۱	۱۲۱	۲۹/۴۲	۱۱۳	۱۳/۲۹	۵۱	۷/۵۵	۲۹	انسجام فرهنگی
۳/۶۳	۱۸/۲۳	۷۰	۴۳/۲۳	۱۶۶	۲۵/۷۸	۹۹	۸/۳۴	۳۲	۴/۴۲	۱۷	انسجام ارزشی
۳/۳۵											میزان کل انسجام اجتماعی

جدول شماره ۳ مربوط به متغیر انسجام اجتماعی و مؤلفه های آن، نشان می دهد که در میان مؤلفه های انسجام اجتماعی بیشترین میانگین مربوط به انسجام ارزشی (۳/۶۳) و کمترین میانگین مربوط به انسجام سیاسی (۳/۰۳) می باشد. میانگین انسجام فرهنگی (۳/۳۹) و میانگین کلی انسجام اجتماعی نیز (۳/۳۵) می باشد که میزان آن بالاتر از متوسط است.

یافته های استنباطی: بررسی وضعیت نرمال توزیع داده ها: برای استفاده از آزمون های پارامتریک، پیش شرط هایی وجود دارد که عبارتند از: شرط نرمال بودن داده ها. جهت بررسی نرمال بودن عاملها از آزمون تک نمونه ای کلموگروف - اسمیرنوف به قرار زیر استفاده می شود.

H_0 : داده ها از توزیع نرمال برخوردارند

H_1 : داده ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند

جدول ۴. آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن متغیرهای پژوهش

خرده مقیاسها	استفاده سخت افزاری	استفاده نرم افزاری	استفاده شبکه ای	استفاده مخابراتی	شبکه های اجتماعی	انسجام اجتماعی
تعداد	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴
مقادیر کلموگروف - اسمیرنوف	۲/۱۴	۲/۰۱	۲/۲۸	۲/۳۹	۳/۰۲	۲/۴۷
سطح معناداری (دو دامنه)	۰/۱۴	۰/۲۱	۰/۲۸	۰/۰۷۱	۰/۰۶۶	۰/۱۷

با توجه به جدول شماره ۴ می توان نتیجه گرفت که چون مقادیر سطح معناداری کلیه متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۰۵ می باشند پس می توان گفت که این عامل نرمال بودن توزیع داده ها را می رساند

و می توان در تحلیل فرضیه های پژوهش، آزمون های پارامتریک را بکار گرفت.

جهت بررسی فرضیه های پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته ها به شرح جدول زیر می باشد:

آزمون فرضیه ها: - بین ابعاد مختلف استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات (استفاده سخت افزاری، استفاده نرم افزاری، استفاده شبکه ای، استفاده مخابراتی و استفاده از شبکه های اجتماعی) با انسجام اجتماعی شهروندان ارتباط وجود دارد.

جدول ۵. همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

انسجام اجتماعی		نام متغیر شاخص ها	
سطح معناداری	ضریب همبستگی		
۰/۰۰۲	-۰/۲۴	استفاده سخت افزاری	استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات
۰/۰۰۰	-۰/۳۳	استفاده نرم افزاری	
۰/۰۰۰	-۰/۳۵	استفاده شبکه ای	
۰/۰۰۱	-۰/۲۷	استفاده مخابراتی	
۰/۰۰۰	-۰/۳۱	شبکه های اجتماعی	
۰/۰۰۰	-۰/۳۰	میزان کل استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات	

پژوهش لازم است تا به بحث برآورد مدل یا به عبارتی دیگر برآورد پارامترهای آزاد در مدل و تحلیل شاخص های جزئی و کلی مدل پرداخت تا مشخص شود که آیا داده های تجربی در مجموع حمایت کننده مدل نظری تدوین شده هستند یا خیر.

مدل سازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات (PLS) برخلاف روش کواریانس محور (نرم افزارهایی نظیر LISREL، EQS و AMOS) فاقد شاخص های برازش مدل مبتنی بر کای دو جهت بررسی میزان مطابقت مدل نظری با داده های گردآوری شده می باشد، این امر به ماهیت پیش بین محور PLS بستگی دارد. بنابراین شاخص های برازش که به همراه این رویکرد توسعه یافته اند مربوط به بررسی کفایت مدل در پیش بینی متغیرهای وابسته می شوند؛ مانند شاخص های افزونگی^۱ و حشو^۲ یا شاخص GOF می باشد. در واقع این شاخص ها نشان می دهند که برای مدل اندازه گیری معرف ها تا چه حد توانائی پیش بینی سازه زیربنایی خود را دارند و برای مدل ساختاری، متغیرهای برونزا تا چه حد و با چه کیفیتی توانائی پیش بینی متغیرهای درونزا مدل را دارند. برآوردهای مربوط به شاخص های ارزیابی کلیت مدل ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل (اثر متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات بر انسجام اجتماعی) در شکل و جداول زیر گزارش شده است:

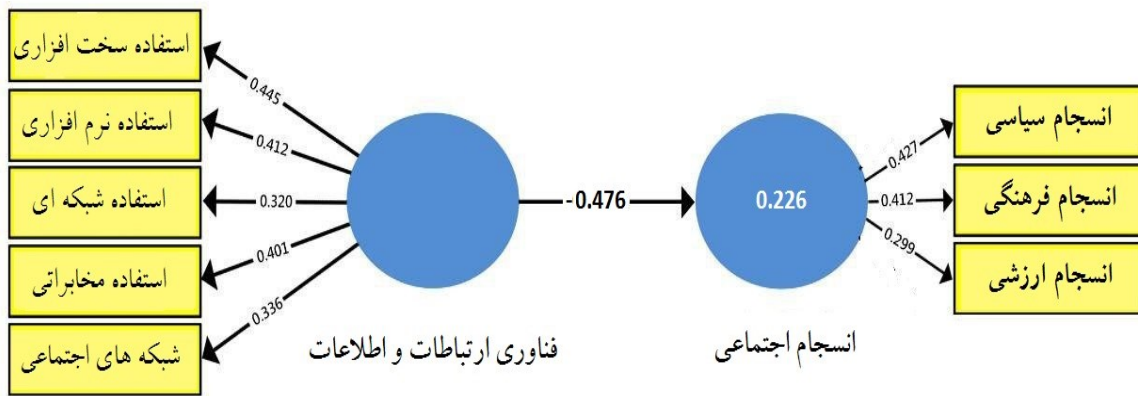
یافته ها حاکی از آن است که بین تمامی ابعاد استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات و همچنین میزان کل آن با انسجام اجتماعی از دیدگاه شهروندان رابطه منفی و معکوس و معنادار وجود دارد. در این میان رابطه بین استفاده شبکه ای و انسجام اجتماعی (-۰/۳۵) $P=$ دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین استفاده سخت افزاری و انسجام اجتماعی دارای کمترین ضریب همبستگی (-۰/۲۴) $P=$ می باشند.

همچنین رابطه بین بعد استفاده نرم افزاری (-۰/۳۳) $P=$ بعد شبکه های اجتماعی (-۰/۳۱) $P=$ و استفاده مخابراتی (-۰/۲۷) $P=$ با انسجام اجتماعی از دیدگاه شهروندان دارای ضریب همبستگی منفی و معنادار می باشد. بنابراین می توان استدلال کرد که هر چه میزان میزان استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات (-۰/۳۰) $P=$ و ابعاد آن بیشتر شود میزان انسجام اجتماعی شهروندان کمتر می شود و تمامی فرضیه های پژوهش حاضر تأیید می شوند.

مدل معادله ساختاری (Smart PLS): به منظور تعیین شدت و جهت بررسی تأثیر ابعاد مختلف استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات بر انسجام اجتماعی در بین شهروندان شهر برازجان از یک مدل معادله ساختاری بهره گرفته شده است. در این پژوهش با استفاده از روش مدل سازی معادلات ساختاری به آزمون مدل های معادله ساختاری پژوهش پرداخته می شود. رویکرد در این قسمت، رویکرد دو مرحله ای است. بدین معنی که پس از تدوین مدل نظری

2. Redundancy

1. Communality

شکل ۲. مدل معادله ساختاری اثر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات بر انسجام اجتماعی در بین شهروندان

شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری در مجموع بیانگر این است که داده ها مدل نظری پژوهش را حمایت می کنند، به عبارت دیگر برازش داده ها به مدل برقرار است و شاخص ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۶. برآورد شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	NFI	SRMR	GOF
مقدار	۰/۹۰	۰/۰۸۱	۰/۸۳

جدول ۷. برآورد اثر متغیر دینداری بر رضایت اجتماعی

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	ضریب تعیین	ضریب اثر	مقدار بحرانی	سطح معناداری
فناوری ارتباطات و اطلاعات	<---	انسجام اجتماعی	۰/۲۲۶	-۰/۴۷۶	1/2	۰/۰۰۱

در اختیار جامعه قرار دهند که به نوبه خود، توسعه ظرفیت ها و توانایی های جامعه را پدید می آورد. در چنین فضایی زمینه های مساعد برای پذیرش اندیشه های نو و بکارگیری و آزمون آنها، پذیرش تفکر علمی، توجه بیشتر به برنامه ریزی و سیاست گذاری حول محور بهره وری و کارایی فراهم می شود. با توجه به اهمیت موضوع بررسی ارتباط بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات و انسجام اجتماعی در پژوهش حاضر به تحلیل و بررسی ارتباط بین استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در ابعاد مختلف (استفاده سخت افزاری، استفاده نرم افزاری، استفاده شبکه ای، استفاده مخابراتی و استفاده از شبکه های اجتماعی) به عنوان متغیرهای مستقل و انسجام اجتماعی در میان شهروندان شهر برازجان به عنوان متغیر وابسته پرداخته شد.

یافته ها حاکی از آن است که بین تمامی ابعاد استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات و همچنین میزان کل آن با انسجام اجتماعی از دیدگاه شهروندان رابطه منفی و معکوس و معنادار وجود دارد. در این میان رابطه بین استفاده شبکه ای و انسجام اجتماعی (P=۰/۳۵) دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین استفاده سخت افزاری و انسجام اجتماعی دارای کمترین ضریب همبستگی (P=۰/۲۴) می باشند. همچنین رابطه بین بعد استفاده نرم افزاری (P=۰/۳۳)، بعد شبکه های اجتماعی (P=۰/۳۱) و استفاده مخابراتی (P=۰/۲۷) با انسجام اجتماعی از دیدگاه شهروندان دارای ضریب همبستگی منفی و معنادار می باشد. بنابراین می توان استدلال کرد که هر چه میزان میزان استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است: (۱) متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در مجموع ۰/۴۷- از واریانس متغیر انسجام اجتماعی را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط (۰/۲۲) برآورد می شود، به عبارت دیگر متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در ابعاد مختلف در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر انسجام اجتماعی در بین شهروندان را دارد. (۲) اثر متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات بر انسجام اجتماعی در بین شهروندان شهر برازجان به لحاظ آماری معنادار است. بنابراین فرضیه ی کلی پژوهش مبنی بر اینکه متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات بر متغیر انسجام اجتماعی تأثیر دارد، تأیید می شود. با توجه به مقدار ضریب تأثیر می توان گفت اثر متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات بر متغیر انسجام اجتماعی منفی، معکوس و در حد متوسط برآورد می شود، به این معنا که افزایش میزان استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات می تواند در حد متوسط منجر به کاهش انسجام اجتماعی در بین شهروندان شهر برازجان گردد.

نتیجه گیری

همان طور که ذکر شد انسجام اجتماعی تضمین می کند که افراد، گروه ها و طبقات مختلف اجتماعی، به اشتراک ذهنی برسند، از قوانین و قواعد جامعه تبعیت کنند، به استفاده از امکانات آن بپردازند و در مقابل توانایی های خویش را بازشناسی و پرورش و

Management, Economics and Development.

2. Vahdani Nasab M, Ebrahimzadeh A. (2020). Study and study of the relationship between social cohesion index in the city and the level of citizen satisfaction (Case study: Jolfa neighborhood in Isfahan). Mashhad: Ninth Conference and Second Conference on Urban Planning and Management.

3. Safaei Doroudkhani N. (2020). Predicting the harmful use of social networks based on conflict resolution styles and family cohesion in women. Tehran: The second festival of the best writings of Islamic humanities, Allameh Jafari Special Award (RA). Pp. 49 - 36.

4. Mohebbi M, Yegangi Se K, Darvish Amiri M. (2019). Information Technology: Advantages and Disadvantages in Developing Countries. Tehran: National Conference on Future Studies, Management and Sustainable Development.

5. Sarai M H, Fallah Hosseini F. (2020). Comparative evaluation of the effect of social characteristics on the level of social cohesion in old and new neighborhoods of Yazd city (Case study: Behind the garden and phase one of Azadshahr). Quarterly Journal of Urban Social Geography. 7(1): 95 - 81.

6. Bakhtiari Gh H. (2019). The role of information and communication technology (internet games and cyberspace) on students' social adjustment. Tehran: Third National Conference on Innovation and Research in Humanities and Socio-Cultural Studies.

7. Hamouni H, Fakharnejad F, Zare Darbandi H, Dadgar M A. (2019). The role of technology and information technology growth on the impact and increase of individual and social culture. Tehran: Fourth National Conference on New Approaches in Education and Research.

($P = -0.30$) و ابعاد آن بیشتر شود میزان انسجام اجتماعی شهروندان کمتر می شود و تمامی فرضیه های پژوهش حاضر تأیید می شوند.

همچنین بر اساس یافته های پژوهش و نتایج حاصل از مدل معادلات ساختاری Smart PLS متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در مجموع $0.47/-$ از واریانس متغیر انسجام اجتماعی را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط ($0.22/$) برآورد می شود، به عبارت دیگر متغیر استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در ابعاد مختلف در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر انسجام اجتماعی در بین شهروندان را دارد.

یافته های پژوهش حاضر با یافته های پژوهش های بختیاری (۱۳۹۸)، هامونی و دیگران (۷)، محرم زاد (۸) و امام جمعه و همکاران (۹) همخوانی دارد. هرکدام از پژوهشگران فوق در نتایج خود به نحوی به ارتباط بین فناوری اطلاعات و ارتباطات و انسجام اجتماعی پی بردند. همچنین یافته های پژوهش با نظریه های بل، کاستلز، روزه کلس و لی جان همخوانی دارد. آنها در نظریه خود به ارتباط بین فناوری اطلاعات و ارتباطات و انسجام اجتماعی پی بردند.

بنابراین می توان به این نتیجه رسید که فناوری اطلاعات و ارتباطات علی رغم اینکه تحولات گسترده ای را در تمامی عرصه های اجتماعی و اقتصادی بشریت به دنبال داشته و تاثیر آن بر جوامع بشری بگونه ایست که جهان امروز را به سرعت به یک جامعه اطلاعاتی تبدیل کرده است، اما بر انسجام اجتماعی تأثیر منفی داشته و انسجام اجتماعی در بین مردم را کاهش می دهد. استفاده گسترده از رسانه های جدید مانند اینترنت، ماهواره و شبکه های اجتماعی مجازی دنیای جدیدی را ایجاد کرده است، که شامل مجموعه ای در حال بهم پیوستن، در هم تنیده و چند وجهی می باشد. این تحولات که در عرصه جهانی در حال رخ دادن است، چالش های مختلفی را برای جوامع به دنبال داشته، که یکی از مهمترین چالش ها در عرصه ارتباطات اجتماعی می باشد

در پنجاه سال گذشته بدلیل تحولات گسترده در زمینه کامپیوتر و ارتباطات، تغییرات عمده ای در عرصه های متفاوت حیات بشری اتفاق افتاده است و انسان همواره از فناوری استفاده نموده و کارنامه حیات بشری مملو از ابداع فناوری های اطلاعات و ارتباطات که از آنان به عنوان فناوری های جدید و یا عالی، یاد می شود بیشترین تاثیر را در حیات بشری داشته اند. گستردگی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و تاثیر آن بر ابعاد مختلف زندگی امروزی به گونه ای بوده است که پیوندهای اجتماعی را کاهش داده است و بر اساس یافته های پژوهش موجب کاهش انسجام اجتماعی شده است.

References

1. Mahdavi P, Rasekhi S, Karimi Mullah A. (2019). The effect of participation on economic development with emphasis on social cohesion. Fourth International Conference on New Research in

18. Jones W, Foster Th. (2013). *Gods of Political Thought* (complete set). Translated by Javad Shaykh al-Islami and Ali Ramin. Tehran: Amirkabir Publishing.
19. Turner J. (2004). *Making a sociological theory*. Translated by Abdul Ali Lahsaeizadeh. Shiraz: Navid.
20. Craib Y. (2004). *Modern social theories, from Parsons to Habermas*. Translated by Abbas Mokhber. Tehran: Agah Publications.
21. Tavassoli Gh A. (2012). *Sociological Theories*. Tehran: Samat Publications.
22. Harison P R. (1995). *Niklas Luhmann and The Theory of Systems* . in *Reconstructing Theory*, Gadammer, Habermas, Luhmann, Edited by David Roberts, Melbourne, Melbourne University Press.
23. Habermas J. (1984). *The Theory of Communicative Action*. Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society .London: Heinemann.
24. Barat Alipour M. (2002). *The process of formation and collapse of social solidarity and harmony*. *Journal of Political Science*. (20).
25. Habermas J. (1990). *Moral Consciousness and Communicative Action*, trans. C. Lenhardt and S.W. Nichol森 .Cam - bridge: Polity Press.
26. Bell D. (1979). *The Social Framework of the Information Society*. in *Dertouzous and Moses* . 163-211.
27. McKay H, Wendy Maples P R. (2007). *Research in the information society*. Translation: Ramin Karimian. Tehran: Institute of Culture, Art and Communication.
28. Giddens A. (1985) *The Nation State and Violence: Volume Two of a Contemporary Critique of Historical Materialism*. Cambridge: Polity.
29. Giddens A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity.
30. Castells M. (2007), "Communication, Power and Counter-power in the Network
8. Muharramzad H. (2018). *The role and application of information and communication technology in promoting social participation of citizens*. Tehran: 3rd International Conference on Applied Research in Science and Engineering.
9. Imam Juma S J, et al. (2013). *Investigating the Relationship between Media Consumption and Social Cohesion (Case Study of Tabriz Youth)*. *Socio-Cultural Development Studies*, 1(4).
10. Tavanbakhsh M, Firoozabadi A. (2012). *Urban social cohesion and its related factors in Kermanshah*. *Urban Sociology Studies*, (2): 58-33.
11. Rochstuhl T, Kog Y N. (2017). *A Multilevel Model of Cultural Diversity, Cultural Intelligence and Trust in Teams*. Philadelphia: Academy of Management.
12. Teerikangas S. (2017). *A comparative overview of the impact of cultural diversity on inter- organizational encounters*. *Advances in Merger & Acquisition*. (6): 37-750.
13. Chou A, Lim B. (2013) "A framework for measuring happiness in online social network". *illinois state university*.
14. Vergolini L. (2011). *Social cohesion in Europe: How do the different dimensions of inequality affect social cohesion?* *International Journal of Comparative Sociology* 52(3):197-214.
15. Rajulton F, ravanera ZR and beaujot R. (2007) *Measuring social cohesion: An experiment using the Canadian National Survey of Giving, Volunteering, and Participating*. *Social Indicators and Research* 80: 461-492.
16. Choudhury M A. (1993). *Conflict Resolution and Social Consensus Formation in Islamic Societies*. *International Journal of Social Economics*, 20(1).
17. Aaron R. (2011). *Basic stages of thought in sociology*. Translated by Baqer Parham, Tehran: Islamic Revolution Education.

Burger with the assistance of Fredrick Lawrence. Cambridge: Polity.

33. Motamednejad K. (2019). Mass media. Tehran: Allameh Tabatabai University.

34. Thompson J.B. (2019). Media and Modernity, Social Theory of Media. Translated by Massoud Ouhadi. Tehran: Soroush Publications.

Society”, International Journal of Communication : 238-266.

31. Schiller H I. (1983).The Communication Revolution: Who Benefits?, Media Development, 4.

32. Habermas J. (1989).The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society (1962). Translated by Thomas